

Ungdomskriminalitet

– Från hur det ser ut till vad vi
kan göra i skolan

En tryggare skola, 11.3.2026

Rättspsykolog Tom Pakkanen, FD

Innehåll

- i. Våld barn och unga drabbas av
- ii. Våld unga utför
- iii. Interventioner för unga som begår brottsliga gärningar
- iv. Utvecklingspsykologiskt perspektiv
- v. Förebyggande och ingripande
- vi. Verktyg för att bemöta unga och deras föräldrar

Våld som barn och unga drabbas av

1. [Barn och ungas upplevelse av våld 2022](#) (STM)
2. [Enkäten Hälsa i skolan 2025](#) (THL)
3. [Ungas brottsliga beteende och erfarenheter av våld 2024](#) (KRIMO)

- Barn och ungas trygghetskänsla och välmående är i huvudsak bra^{1,2}
- Största delen upplever att de kan tala med sina föräldrar och att lärarna bryr sig om hur de har det²
- **Fysiskt våld**
 - **Lyft:** Kroppslig aga i hemmet minskat¹, allvarligt våld sällsynt¹; unga emellan: fysiskt våld 3-12%¹
 - **Trend:** Minskat starkt sedan 80-talet, minskningen avtagit i senaste mätningen¹
- **Sexuellt våld**
 - **Lyft:** 9.kls sex.umg. med vuxen: flickor 11%, pojkar 2%¹; rapportering åt myndigheter fortfarande låg¹; sexuell trakassering minskat²; unga emellan: sexuell trakassering eller våld (livstid) 15%³
 - **Trend:** Minskat sedan 80-talet, lindrigare former ökat (flickor), bytt former (nätet)¹
- **Psykiskt våld**
 - **Lyft:** Vanligaste formen av våld¹, unga emellan: 9-35%¹; mobbning i skolan på samma nivå som i senaste mätningen (lågst. 1/3, högst. 1/4)²; nätmobbning (livstid) 26%³
 - **Trend:** Ökat¹; vi börjar småningom bättre känna till fenomenet(?)

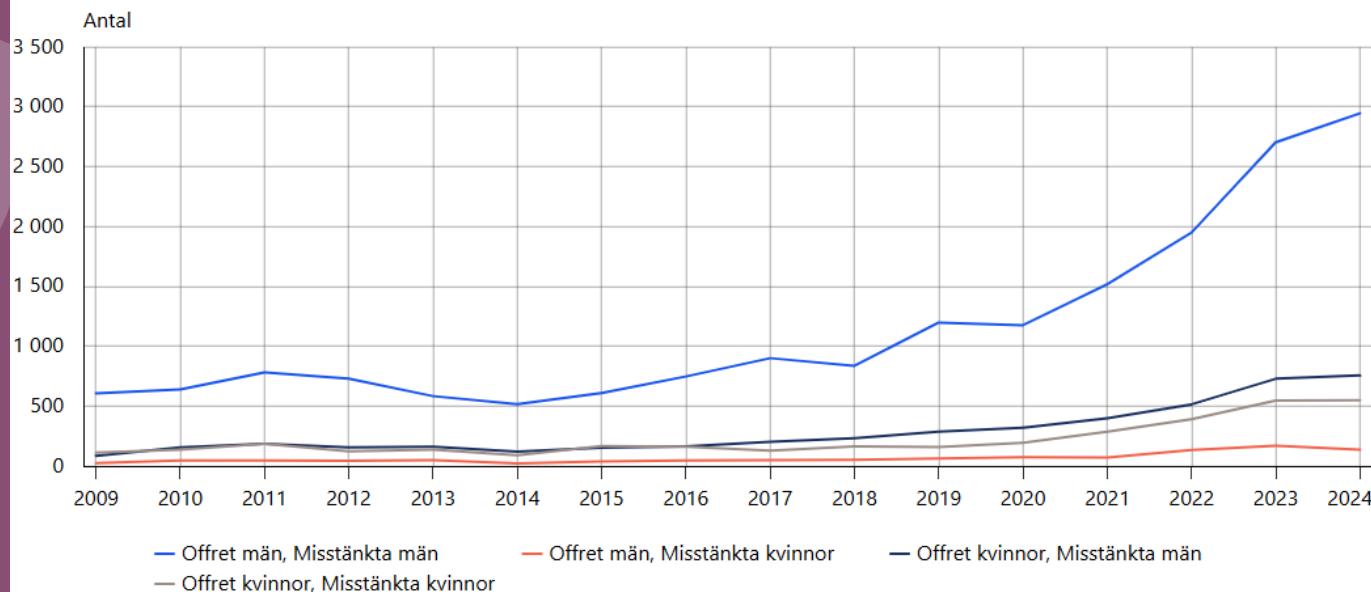
Våld som unga utför³

- Andelen unga som begår brott 2024 på samma nivå som 2020
 - Brott i samband med droger har minskat
 - Snatteri har ökat
 - 4% har misshandlat (11% har misshandlats)
 - De allvarliga våldsbrotten nådde sin topp 2023, nu är vi tillbaka på samma nivå som 2020
- Sedan 1995 har andelen unga som utfört åtminstone 1 brott minskat
 - Gärningarna hopas hos en liten del unga
- Endast en liten del av brotten kommer till polisens kännedom
 - Av de som misshandlats har 14% berättat åt polisen
- Mer än var femte har sett en mobbningsvideo
- Största delen av ungdomarna förhåller sig dömande till ungdomskriminalitet
 - Ungdomarna anser att den mest rättvisa påföljden är att gärningspersonen kompenserar offret

Hur ser den stora bilden ut? Vad borde göras?

Brottsoffer och misstänkta efter kön, brottstyp och den misstänktes ålder 2009-2024

14 Misshandelsbrott 21:5-7,34a:1§1/6 sammanlagt | Misstänkta ålder 0 - 14

Uppdaterad: 2025-06-05

Källa: Statistikcentralen, brott och tvångsmedel

Journal of Quantitative Criminology (2025) 41:495–521

<https://doi.org/10.1007/s10940-025-09604-y>

ORIGINAL PAPER

Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility: Consequences for Juvenile Crime

Anna Piil Damm¹ · Britt Østergaard Larsen² · Helena Skyt Nielsen¹ · Marianne Simonsen¹

Accepted: 12 February 2025 / Published online: 29 April 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

Objectives The questions of when and how society should sanction juvenile offenders are subject to ongoing political and scientific debates. In this study, we use a policy reform that lowered the minimum age of criminal responsibility from 15 to 14 years for a 20-month period to investigate whether lower age limits of prosecution and conviction in the legal system affect juvenile crime.

Methods In a quasi-experimental design, we compare monthly crime rates for cohorts of 14-year-olds before, during, and after the temporary reform while controlling for the downward trend in youth crime. We use population-wide administrative registers ($N=162,959$ individuals) to estimate individual-month panel data models as well as a range of robustness checks.

Results We find no evidence that lowering the minimum age of criminal responsibility reduced the probability of committing crime among 14-year-olds. In fact, we observe an important increase in reported crimes during the reform, most evident among 14-year-olds with prior offending records. We find no reform effects on crime rates among 13-year-olds and 15-year-olds and the reported findings of no general deterrent effects are consistent across different crime types and robust to model specifications.

Conclusions The age limits in the legal systems vary greatly across different jurisdictions and political discussions of when juvenile offenders should enter the criminal justice system are enduring. The findings from this study highlight important policy implications as the “tough-on-crime” motivated reform did not have the intended crime-reducing effects.

Interventioner för unga som begår brottsliga gärningar

- Beuker m.fl. (2024) [Vilka interventioner minskar brottslighet?](#)
 - 35 interventioner i databasen, 27 bedömningar av inverkan
 - Fyra interventioner har visats vara effektiva för minskning av ungdomskriminalitet
 - KiVa Skola
 - Polisens Ankarteam
 - Polisens fokuserade övervakning i högriskområden
 - Deltagande i andra stadiets utbildning
- Multidimensionell familjeterapi (MDFT; [Kasvun tuki](#))
 - Syftar till att hjälpa unga med beteende- och drogproblem när öppenvårdens stödåtgärder varit otillräckliga. Metoden fokuserar på att förbättra samspelet mellan den unga och dennes nätverk, med hänsyn till olika miljöer där den unga verkar.
- Regleringen behöver utvecklas ([Rantaeskola, 2025](#))
 - Det föreslås att det i samarbete med välfärdsområdet ska ingripas i brottsligt beteende hos personer under 15 år med lämpliga stödåtgärder och vid rätt tid.

Att ta pojkar och unga män på allvar

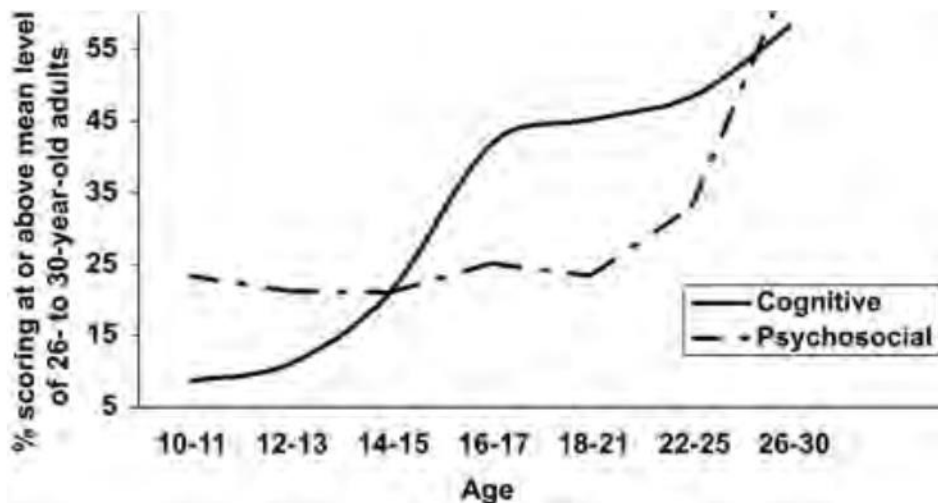
Lunabba (2026)

- Våld är starkt könat – unga män är överrepresenterade som förövare
- Att tala om pojkar som riskgrupp betyder inte att pojkar är problemet – utan att pojkar ofta hamnar i situationer där riskerna är större
- Pojkar är samtidigt ofta offer för våld, men det uppmärksammas mindre
- Förebyggande arbete måste handla om normer, relationer och alternativa sätt att vara pojke

Utvecklingspsykologiskt perspektiv på ungdomsutvecklingen

Figure 3

Proportion of Individuals in Each Age Group Scoring at or Above the Mean for 26- to 30-Year-Olds on Indices of Cognitive Capacity and Psychosocial Maturity

- Hör till utvecklingsfasen att opponera vuxna och regler, att testa gränser
- Frontallobsfunktionerna är de sista som mognar (~25-års ålder)
 - Bedömning av risk
 - Förståelse av orsak-verkan (speciellt på lång sikt)
 - Förståelse för andras motiv och perspektiv
- Osäkerhet och rädsla kan yttra sig som trots och aggressivitet

Förebyggande av våld i skolan

- Hur stöda unga och deras trygghetskänsla?
- Fortsätt med det goda grundarbetet ni gör på läroanstalterna
 - Barn och unga behöver tydliga ramar och gränser
 - Verktyg för att känna igen och hantera känslor, också svåra sådana
 - Verktyg för att hantera konfliktsituationer
 - Vuxnas ingripande då barnen mår dåligt eller då gränser överskrids
- Mångprofessionellt samarbete

Verktyg för bemötande av unga i kris

- Fostra trygghetskänsla
(*När vi förstår vad som händer, vad som förväntas av oss, och att vi kan påverka situationen*)
 - Lugn
 - Förutsägbarhet
 - Upplevelse av aktörskap
 - Tillit
- Stöd unga i att förstå och hantera känslor
- Genom att träna konkreta färdigheter:
 - Aktivt (reflektivt) lyssnande (*tillstånd av okunskap*)
 - Kognitiv empati (reglering av affektiv empati)
 - Validering
 - Både hos elever och personal

Svåra samtal med föräldrarna

Överbeskyddar vi våra barn?
(*Jonathan Haidt*)

- Goda intentioner kan ibland leda till att barn inte får möjlighet att utveckla färdigheter för att hantera svåra känslor och konflikter.

Använder vi den straffrättsliga processen för mycket?
(*Esko Yli-Hemminki*)

- Vad lär vi barn och unga om konflikthantering när konflikter snabbt blir juridiska processer?

Det finns också positiva signaler om att utvecklingen kan vara på väg att vända

- Telefonförbud i skolorna
- Barnafridsbrott ser inte ut att bli lag i Finland

Tack för er
uppmärksamhet!

Frågor eller
kommentarer?

tom.pakkanen@abo.fi

www.linkedin.com/in/tompakkanen